

Obsah

Úvod	9
Novost a decentralizace	9
Tři vědecké osobnosti	12
„Podněty z Východu“	14
Tradice	17
Komplementárnost	18

PRVNÍ ČÁST

STAV PROBLEMATIKY

Kapitola I / Otázka hranic	23
Hranice v čase. Lze změnit paradigma v lingvistice?	23
Hranice v prostoru. Ruská věda a evropská věda: totožnost, nebo odlišnost?	26
Hranice mezi vědou a ideologií. Jádru srovnávací epistemologie.	33
Dvojitá šroubovice.	34

Kapitola II / Eurasiánské hnutí	37
---	----

Institucionální a politická historie hnutí.	39
Doktrína, obecná charakteristika.	43
Proti univerzalizmu: jedinečnost.	44
Hledání identity: nemožný ekumenismus.	46
Proti civilizaci: kultury.	48
Areálová koncepce kultury.	55
Proti demokracii: ideokracie.	58

Filozofie dějin.	.60
Chybějící hranice, vysněné hranice.	.62
Geografická ideologie.	.62
Mongolská fascinace či identický paradox.	.74
Podoby jinakosti. Evropan, či Asiat? Měšťák, nebo modernita?	.76

DRUHÁ ČÁST

UZAVŘENOST

Kapitola III / Faktor prostoru 81

Krátký úvod do problematiky.	.83
Jakobsonův fonologický jazykový svaz.	.87
Metafora olejové skvrny.	.95
Rozštěpení rodin	.95
Systém a aliance.	.104

Kapitola IV / Kontinuita a diskontinuita 111

Uzavřenost.	.112
Organicismus.	.112
Pozitivismus.	.117
Nemožnost uzavřenosti.	.120
J. Schmidt: jazyky jsou jako kruhy na vodě.	.125
Geolinguistika: každý rys je jedinečný, pro každý jev jeden zákon.	.126
J. Ancel: geograf se zájmem o jazykovědu.	.129
Pokus o kompromis: pojem „přibližné shody“.	.130
Syntéza, nebo krok zpátky? Teorie překrývání.	.132
Německo: Th. Frings.	.132
Francie.	.133
Pražský lingvistický kroužek: spektrum a uzavřené systémy.	.134
Kde mají věci počátek a kde konec?	.135

Kapitola V / Evolucionismus, nebo difuzionismus? . . . 137

Marrismus.	.138
Sblížení zdánlivě protichůdných teorií.	.141
Filozofické kategorie.	.143
Bytí.	.143
Prostor.	.147
Čas.	.150
Záhadnost podobností.	.159

TŘETÍ ČÁST

PŘÍRODA

Kapitola VI / Afinita	165
O dvou druzích podobnosti.	167
Záležitost hranic	167
Kodifikované sblížení: právníký a antropologický pojem švagrovství.	167
Soudržnost a přitažlivost: od alchymie k chemii.	168
Nemožnost taxonomie: biologické hledisko.	172
Nepříjemná nejednoznačnost: získané či vrozené podobnosti v jazykovědě.	176
Od evolucionistického modelu k modelu difuzionistickému.	176
Fonologická afinita u Jakobsona.	180
Kapitola VII / Biologický model	185
Teleologie, nebo kauzalita?	186
Nomogeneze, nebo náhoda?	188
Konvergence, nebo divergence?	194
Ryby a velryby.	194
Řetězy a cihly.	196
Organická metafora.	199
Kapitola VIII / Teorie korespondencí	202
Místo vývoje: nedeterministický předmět?	202
Metoda „vázání“.	209
Jazyk, kultura a území: psychologie národů.	212
Místo vývoje a fonologie.	215
Řád a harmonie.	218
Geometrická vize geografie.	220
Periodický systém.	236

ČTVRTÁ ČÁST

VĚDA

Kapitola IX / Personologie a syntéza věd	241
Syntetická věda.	241
Dva odlišné světy, dvě rozdílné vědy.	241

S novou ideologií nová věda.	.244
Analytická věda a syntetická věda.	.246
Pedagogické hledisko.	.252
Personologie (<i>Personologija</i>).	.255
Filozofie osobnosti.	.255
Jednotlivec a společnost.	.258
Vědomí a subjekt.	.260
Jazyk a osobnost.	.261
Kapitola X / Holismus. Co je celek?	.262
Za zrcadlem.	.262
Pozitivismus a holismus.	.263
Otázka naturalismu.	.267
Daný předmět/konstruovaný předmět.	.280
Struktura, nebo celek?	.282
ZÁVĚR.	.287
DODATEK	.295
POZNÁMKA PŘEKLADATELEK	.297
LITERATURA	.298
REJSTŘÍK POJMŮ	.315
REJSTŘÍK JAZYKŮ	.319
REJSTŘÍK JMEN	.321